

La capacitat dels «in-capacitats»

Amb motiu de la celebració dels 10 anys de la Fundació Tutelar de les Comarques Gironines, sembla oportú referir-nos a les persones que han estat judicialment incapacitades i estan sota tutela. Són persones —tots en coneixem algunes— que a causa de dèficits cognitius greus tenen dificultats per prendre decisions i captar el seu abast. Moltes d'aquestes persones tenen una discapacitat intel·lectual, problemes de salut mental o són gent gran amb algun tipus de demència.

Les qüestions sobre els drets d'aquestes persones han estat molt debatudes en els darrers anys. S'han començat a plantejar algunes preguntes: es pot incapacitar totalment una persona i despullar-la dels seus drets? Una altra entitat o persona pot prendre totes les decisions per una altra que té dificultats per fer-ho? Aquests plantejaments «protectors» de les persones no poden arribar a vulnerar els drets humans i la seva pròpia dignitat?...

En l'àmbit internacional, la resposta a aquestes qüestions s'ha donat a través de la Convenció sobre els drets de les persones amb discapacitat (2006), que estableix com a primer principi el respecte a la dignitat, l'autonomia individual, inclosa la capacitat de decidir, i la independència de les persones amb discapacitat, i reconeix, així mateix, el dret d'aquestes persones a disposar de capacitat legal i obliga els Estats a adoptar les mesures de suport que puguin necessitar per exercir les esmentades capacitats. També estableix salvaguardes per impedir que els esmentats suports puguin derivar en abusos i assegurar el respecte als drets, la voluntat i les preferències de la persona, per

Enfocament de les capacitats

La filòsofa americana Martha C. Nussbaum considera que «en general, l'enfocament de les capacitats se centra en la protecció d'àmbits de llibertat tan crucials que la seva supressió fa que la vida no sigui humanament digna.

L'enfocament propugna un principi segons el qual cada persona és un fi en si mateixa. Estipula que l'objectiu és produir capacitats per a totes i cadascuna de les persones, sense utilitzar-ne cap com a mitjà per a les capacitats d'altres ni per a les del conjunt».

tal d'evitar els conflictes d'interessos i les possibles influències indegudes. També assenjala que les mesures han de ser proporcionals, temporals i adaptades a les circumstàncies de les persones. Aquests preceptes —vigents a l'Estat espanyol perquè el seu Govern ha signat i ratificat l'esmentada Convenció— suposen un gir important en relació amb la situació existent.

Una de les conseqüències d'aquesta Convenció, com apunta el comissionat dels Drets Humans del Consell d'Europa, és que totes les persones amb discapacitat tenen capacitat per prendre decisions, fins i tot les que afecten el seu dret a viure de forma independent i a ser incloses en la comunitat, encara que en alguns casos els caldrà el suport adequat per prendre les decisions. Per això proposa abolir els mecanismes que contemplin la plena incapacitació i la tutela plenària, mitjançant la reforma dels sistemes que regulen aquestes matèries. Aquest enfocament de les capacitats és un tema de justícia social, com assenjala el premi Nobel Amartya Sen, que concep la persona no com a simple receptora de prestacions sinó com a subjecte actiu amb capacitats, enteses com a conjunt d'oportunitats per elegir i actuar, de fer coses que tinguin sentit per a ella, des de la llibertat per determinar el que desitja, què valora i què escull.

Tot això pensava jo en l'acte de commemoració del primer decenni de l'esmentada Fundació Tutelar, que em consta que està incorporant tots aquests nous conceptes i treballa perquè aquests plantejaments siguin una realitat i es garanteixi així la dignitat, el respecte, l'autonomia i també els drets humans i les llibertats fonamentals de les sis-centes persones que tutela.